

Novoteks

GLASILO DELAVSKEGA SVETA

LETO IV. ★ 1963 ★ ŠT. 2

NOVOTEKS

glasilo delavskega sveta

Tekstilne tovarne

NOVOTEKS

Novo mesto

1963

Letnik IV.

Šl. 2 (29)

Februar

Izdaja:

delavski svet

Ureja:

uredniški odbor

Odgovorni urednik:

Samo Medic

Naslov uredništva:

Novoteks, Novo mesto

Foersterjeva 10

telefon 21-030

Zunanja oprema:

Bojan Brovet

Tisk naslovne strani

in vezava

Valvasorjeva tiskarna

Videm-Krško

Naklada:

760 izvodov

VSEBINA:

Ob 8. marcu

Iz zasedanj samoupravnih organov

Nekaj o osnutku statuta občine Novo mesto

Bolezniški izostanki po obratih v letu 1962
in januarja 1963

Nasreče pri delu in na poti na delo

Iz občnega zbora gasilskega društva Novo mesto

Zgodovina statev

Kaj so zobne ciste, kako one nastajajo in kako
jih zdravimo

Lahko smo zadovoljni s tem kar imamo

Naša kronika

OB OSMEM MARCU

Osmega marca 1919 so socialisti v ZDA na javnih demonstracijah zahtevali enakopravnost in volilno pravico za ženske.

Zato so že naslednje leto na drugi mednarodni konferenci žena na predlog Klare Zetkin razglasili 8. marec za mednarodni dan borbenih žena, za dan mobilizacije najširših ženskih množic v borbi proti izkoriščevalcem delovnega ljudstva. Zavedale so se, da lahko samo ta borba prinese svobodo in enakopravnost tudi ženskam.

Tudi pri nas smo že pred vojno praznovali ta dan. Toda pravi revolucionarni 8. marec je bil kot vsa napredna gibanja obsojen na strogo ilegalno.

Osmi marec je tedaj bil in mora biti še danes politični praznik, ob katerem se zavemo vseh težav v borbi za politično in ekonomsko enakopravnost ženske.

Vse od svoje ustanovitve se je Komunistična partija Jugoslavije bojevala za pravice delovnega ljudstva in pravice zatiranih narodov. Bila je edina politična stranka v Jugoslaviji, ki se je borila za ženske pravice še pred vojno, ko niso žene imele nobenih političnih pravic. Pritegovala je žene kot popolno enakopravne člane v svoje vrste.

Med vojno so se naše žene prav tako kot moške borile proti okupatorju in razrednemu sovražniku ter tako dokazale, da je njihova borba za enakopravnost povsem upravičena. Zato je bilo nujno, da se v revoluciji, ki jo je vodila Komunistična partija proti okupatorju in domači izdajalski boržuaziji, ženske dokočno osvobodile političnega jarma.

Danes vprašanje ženske enakopravnosti pri nas ni več politično vprašanje niti vprašanje pravnega položaja žensk v družbi, temveč predvsem vprašanje nezadostno razvitega gospodarstva domovine, primitivizma, religioznosti in drugih nazadnjaških pojmovanj.

Enakopravnost pred zakonom pa še ni prava enakopravnost, zato ob letošnjem prazniku pogledjmo v našo revolucionarno preteklost ter se še pogumneje kot doslej borimo proti vsem nazadnjaškim pojmovanjem, ki nas pri razvoju zavirajo.

Jože Udovič

VSEM DELOVNIM ŽENAM ČESTITAMO ZA NJIHOV
PRAZNIK

DELAVSKI SVET

IZ ZASEDANJ SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Svet ekonomske enote apretura je na svoji 6. seji razpravljajal o planu enote in problemih, ki nastajajo v zvezi z izpolnjevanjem planskih nalog. Ugotovil je, da je bil plan izdelave mikanih tkanin izpolnjen le z 42,7 %, zato pa je bil plan česanih tkanin visoko presežen, saj je bil izpolnjen s 132 %. Če primerjamo plan vseh tkanin z doseženimi rezultati, vidimo, da je bil realiziran s 112,84%. Tudi finančni plan je bil presežen za 17 %.

V kvaliteti izdelkov vidimo velik napredek. Blaga I. kvalitete je bilo v apreturi izdelanega 95,69 %, blaga II. kvalitete 0,87 %, blaga III. kvalitete pa 3,44 %. V letu 1961 pa so bili doseženi naslednji rezultati: blaga I. kvalitete 92,74 %, blaga II. kvalitete 3,49 % in blaga III. kvalitete 3,44 %. Iz prednjih števil vidimo, da se je lani dvignila I. kvaliteta blaga za 3,25 %, II. kvaliteta se je znižala za 2,62 %, III. kvaliteta pa se je znižala za 0,33 %.

V razgovoru o planu za leto 1963 so člani sveta ugotovili, da je sicer visok, vendar je dosegljiv. Da bo izvrševanje plana obdelave tkanin potekalo normalno, je nujno treba povečati število izšivalk oziroma izboljšati kvaliteto surovega blaga, ki je v zadnjem času padla zaradi novih strojev, ki še niso dobro utečeni.

Svet enote je nadalje ugotovil, da je disciplina zadnje čase močno popustila. Vzroki poslabšanja discipline so predvsem v nesoglasju med posameznimi delavkami, kar vpliva tudi na njih okolje. Ker se stanje kljub opozorilom ni izboljšalo, so proti nekaterim uvedeli disciplinski postopek.

Svet enote se tudi strinja s predlogom strokovnega kolegija, da se razpiše potrebno število delovnih mest za tehnike, ker bo v kratkem odšlo več naših tehnikov na odsluženje vojaškega roka.

Svet ekonomske enote tkalnica je na svoji 6. seji razpravljajal o proizvodnji v januarju, kvaliteti v decembru in januarju ter o popravkih pravilnika o kvaliteti.

Iz poročila je razvidno, da je bil proizvodni plan presežen za 7,5 %. Zastojnih ur je bilo le 2046, kar je v primerjavi z letom 1962 precej izpod mesečnega povprečja. Vrednost točke je bila 1,683 din. Količina je predstavljala 82,8 %, kvaliteta 10,75 % in zmanjšanje proizvodnih stroškov 6,45 % dosežene vrednosti točke.

Kvaliteta v decembru 1962 in v januarju 1963 je precej izpod običajnega povprečja. Glavne napake, ki jih opa-

zimo vsak dan, so : napačni vdevi v liste, malerji, mreže, blende itd. Vzrokov za slabšo kvaliteto je več. Eden od glavnih je v tem, da se tkalke trudijo, da bi proizvedle čimveč, pri tem pa ne pazijo dovolj na kvaliteto izdelkov. Nekateri tkalke oziroma tkalci še vedno ne obvladajo dovolj svojega dela. Iz analize je razvidno, da je zelo veliko napačnih vdevov, ki jih naredijo navadno mlajši delavci, ki niso hodili na strokovni tečaj. Vsem tem naj predelavke v bodoče posvetijo več pozornosti.

Nujno potrebno bo tudi povečati kontrolo pri posameznih fazah dela.

Na vprašanja nekaterih tkalk, ali se šteje čas, ko gredo na zagovor zaradi kvalitete, v zastoju, je svet enote sklenil, da se zamuda časa zaradi zagovora kvalitete ne šteje v zastoj.

Ker je pravilnik o kvaliteti zelo važen instrument, s katerim lahko v dokajšnji meri reguliramo kvaliteto naših proizvodov, svet enote večkrat razpravlja o njem ter ga po potrebi popravlja in dopolnjuje. Na zadnji seji sveta je bilo sprejeto naslednje dopolnilo:

Šici, ki nastanejo zaradi strte rollice ali druge okvare stroja ter se vrstijo zaporedoma

na hrbtu tkanine do 150 cm	0 točk
za vsak nadaljnji cm	2 točki
na licu tkanine za 10 cm	0 točk
za vsak nadaljnji cm	2 točki

Iz poročila o delu komisij je razvidno, da je imela komisija za prošnje in pritožbe eno sejo. Na njej je ugodno rešila prošnjo Marije Udovč, da se v času, ko dela s skrajšanim delovnim časom, vozi na delo z vlakom.

Tudi komisija za osebne dohodke je imela eno sejo. Na tej seji je določila število točk za novo sprejete delavce, nekaterim delavcem, ki ne delajo po normah, pa je popravila ocenitev njihovega dela.

Komisija za norme je spremljala doseganje norm ter predlagala, da bi norme na novih statvah v bivši predpripravi korigirali. Prav tako je predlagala posebno ocenitev na novo montiranih statvah.

Ker so ugotovili, da skladiščno poslovanje v skladišču preje ni tako, kot bi moralo biti, saj so se ob inventuri pokazale precejšnje razlike med knjižnim in dejanskim stanjem zaradi slabe evidence, je svet enote sklenil, da je treba skladiščnika zamenjati.

Tkalke, ki uče dve novi delavki, so bile doslej pla-

čane po tromesečnem povprečju. Svet enote je sklenil, naj bi se ta povpreček povišal za 8 %. Ta sklep velja od 1.1.1963.

Svet enote bo predlagal delavskemu svetu podjetja, da popravi razpon na delovnih mestih "vlagalec osnove" in mazač. Predlagan razpon znaša 90 - 100 točk. V predpripravi tkalnice naj bi ustanovili novo delovno mesto "pregled kvalitete preje". Ocena delovnega mesta pa naj bi bila enaka kot v predilnici česane preje, to je 80 do 90 točk.

Upravni odbor je na 10. seji dne 18.2.1963 razpravljajal o rezultatih zaključnega računa za leto 1962. Po vsestranski razpravi je sprejel sklep, da predlaga delavskemu svetu podjetja, naj zaključne račune podjetja, prodajalne in menze potrdi brez popravkov.

Iz zaključnega računa podjetja je razvidno, da ostane za razdelitev na sklade neto 230,955.543 din. Upravni odbor je predlagal delavskemu svetu, naj se na poslovni sklad razporedi 188,153.591 din, na sklad skupne porabe pa 42,801.952 din.

Podjetje "Varnost" s sedežem v Ljubljani predlaga, da bi oni prevzeli vratarsko in čuvajsko službo v našem podjetju. Po krajši razpravi je bil sprejet sklep, da vratarska in čuvajska služba ostane zaenkrat še v sklopu podjetja, splošni sektor pa se zadolži, da uredi izvajanje te službe v zvezi s pravilnikom o službi za zavarovanje premoženja gospodarskih organizacij in zavodov.

Ker sklep o povrnitvi stroškov za prihod na delo in odhod iz dela ni točno predvideval, kako naj se upošteva oddaljenost, je upravni odbor sklenil, da se upošteva oddaljenost od tovarne do bivališča upravičenca.

Poleg tega so na seji rešili še več manjših zadev.

Delavski svet podjetja je na 9. seji dne 21. 2. 1963 razpravljajal o zaključnih računih.

Iz poročila, ki ga je podal vodja finančnega sektorja, je razvidno, da je podjetje v preteklem letu poslovajlo zelo uspešno ter so bili doseženi zelo lepi proizvodni in finančni uspehi.

Iz zaključnega računa je razvidno, da smo plan celotnega dohodka presegleli za 3,7 % in je bil za 5,9 % višji kot leta 1961. Poslovni stroški so bili za 13 % nižji, kot pa je predvideval plan. V izračunu celotnega dohodka in poslovnih stroškov pa je upoštevana le plačana realizacija.

Če tu upoštevamo celotno realizacijo, ugotovimo, da je bil celotni dohodek presežen za 10,1 %, plan poslovnih stroškov pa je bil dosežen z 92,4 %. Ti podatki nam kažejo, da smo dobro gospodarili.

Plan prometnega davka je bil presežen za 25,7 %, plan dohodka pa za 39,5 %. Tako visoko preseganje ima svoj vzrok v spremembi strukture tkanin in dobrega gospodarjenja. Od ustvarjenega dohodka smo prispevali družbi 40,4 %, podjetju pa je ostalo čistega dohodka 59,6 %. V letu 1961 je delitev bila naslednja: prispevek družbi 36,2 %, čistega dohodka pa nam je ostalo 63,8 %.

Čisti dohodek smo razdelili takole: za osebne dohodke smo porabili 56,3 %, za ostale sklade pa 43,7 %.

Povprečni mesečni osebni dohodki v letu 1961 so znašali 2.484 din, v letu 1962 pa 27.275 din, torej so se povišali za 27 %.

Kljub povečanju proizvodnosti in dohodka pa se je del čistega dohodka, ki ostane podjetju, povečal le za 2,8 %, medtem ko se je prispevek družbi povečal kar za 23,2 %. To povečanje gre predvsem na račun povečanja prispevka v družbene investicijske sklade od 20 na 30 %, povečanja prispevka v skupne rezervne sklade in destimulativnega prispevka od takoimenovanega izrednega dohodka, ki ga moramo plačevati zato, ker smo visoko nad povprečjem proizvodnosti v tekstilni industriji Jugoslavije. Ta prispevek je čisti davek na pridnost.

Tudi pri formiranju nastalih skladov podjetja bo potrebno od ostanka čistega dohodka odvesti 30 % v družbene investicijske sklade in v obvezno rezervo izločiti 15 %.

Iz obračuna trgovskega poslovanja prodajalne je razvidno, da se je prodaja v primerjavi z letom 1961 znižala za 4 % in zato plan za leto 1962 ni bil dosežen. Od blaga, ki ga je v preteklem letu prodala trgovina, je 65 % našega in 35 % blaga drugih proizvajalcev.

O izpolnjevanju plana v trgovini so samoupravni organi razpravljali že med letom ter kolektivu dali potrebne smernice. Z ozirom na specializacijo proizvodnje podjetja pa se kolektiv prodajalne ni pravočasno prilagodil novim pogojem. Odras tega pa je bila tudi višina sredstev za osebne dohodke, ki so bili preteklo leto nižji kot v letu 1961.

Kljub znižanemu prometu pa se je dohodek prodajalne povišal, ker je bila v preteklem letu zvišana marža zaradi povišanja občinskega davka, ki pa je bil med letom zopet znižan.

Ostanek čistega dohodka je v zaključnem računu razporejen na neobvezni del rezervnega sklada in po sklepu delavskega sveta prenešen v sklade matičnega podjetja.

Menza v Novem mestu in Metliki je imela v preteklem letu realizacije 14,234.249 din, medtem ko znašajo celotni stroški brez osebnih dohodkov 15,501.487 din. Tako je nastala izguba 1,316.192 din zaradi nepokritih stroškov, če pa k temu prištejemo še osebne dohodke v menzi zaposlenih sodelavcev, znaša celotna izguba 6,797.172 din. Od tega zneska je delavski svet odobril dotacijo v višini 6,470.395 din, ostanek pa je bil pokrit z odstopljenim proračunskim prispevkom. Te dotacije pa v smislu pravilnika o delitvi čistega dohodka predstavljajo izdatek 11,242.391 din, ker jo je treba kriti iz sklada osebnih dohodkov, torej z vsemi prispevki.

Iz razprave, ki je sledila poročilu, je razvidno, da so bili tako proizvodni uspehi kakor tudi finančni uspeh zelo zadovoljivi. Proizvodnost se je tako povečala, da smo v primerjavi z drugimi podjetji v Jugoslaviji na I. mestu. Odraž tega so seveda tudi osebni dohodki, saj so pri nas znašali v letu 1961 260.000 din, v letu 1962 pa 347.000 din. Povprečje volnarjev FLRJ v letu 1961 je bilo 232.500 din, kar je za 11 % nižje kot pri nas.

Razmerje med osebnimi dohodki in ostalimi skladi je znašalo pri nas v letu 1961 156 : 1, v skupini volnarjev FLRJ pa je znašalo razmerje 40 : 1. Najnižji osebni dohodki pa za 15 %.

Ako primerjamo zaloge, ugotovimo, da smo ob koncu leta imeli v skladišču le 17-dnevno proizvodnjo, medtem ko je povpreček zalog v FLRJ 3 mesece.

V razgovoru o izvozu je bilo pojasnjeno, da se je situacija v letošnjem letu precej izboljšala. Še večje izboljšanje pa pričakujemo v bližnji bodočnosti. Plan izvoza bomo morali izpolniti, ker je pogojen z uvozom surovin, ki jih predelujemo. Družba nam je v letošnjem letu zagotovila 70 % deviznih sredstev za uvoz surovin, preostalih 30 % deviznih sredstev pa moramo zagotoviti z izvozom naših proizvodov.

Pri razgovoru o rabatih in kasaskontih je bilo pojasnjeno, da smo z njim zainteresirali naše poslovne partnere, da so nabavljali večje količine blaga ter jih tudi pravočasno plačevali. S tem smo se izognili tudi popustom, ki smo jih morali dajati v prejšnjih letih. Ako primerjamo celoten znesek danih bonifikacij v letu 1961 in 1962, vidimo, da je bilo popustov lani le 27,4 % od leta 1961. Kljub večji realizaciji in boljšim pogojem pri rabatu in kasaskontu pa

je bilo lani bonifikacij za 10,000.000 manj kot leta 1961. Bonifikacije so imele velik vpliv na prodajo in s tem na zaloge proizvodov.

Na vprašanje, ali je bila v prodajalni obračunana akontacija na osebne dohodke, je tov. Švent pojasnil, da je bila akontacija obračunana v zadnjih mesecih preteklega leta. Prav tako je pojasnil, da je delavski svet namenil za reprezentančne stroške 750.000 din, porabljenih pa je bilo 645.000 din. Za reklamo in propagando je bilo porabljenih 6,396.000 din, planiranih pa je bilo 8,000.000 din. Od tega je bilo porabljeno za sejme, razstave in revije 2,456.000 din, ostalo pa za časopisne oglase in drugo propagando. Nadalje je pojasnil stanje kreditov za osnovna sredstva in obratna sredstva.

Na vprašanje tov. Marčiča, zakaj je bila gradnja montažnih hiš tako draga, saj je stala ena hiša 4,312.000 din, planirano pa je bilo manj, je tov. Švent pojasnil, da smo hiše gradili v lastni režiji, kar je precej dražje, kot če bi jih gradilo gradbeno podjetje. Zaradi forsirane gradnje je bilo v liko nadur, potnih stroškov itd. Precejšen strošek so pomenile tudi malice za delavce, ki so delali v nadurah.

Tov. Udovič je povedal, da je o zaključnem računu podjetja, prodajalne in menze razpravljajl upravni odbor na zadnji seji ter predlaga delavskemu svetu, da jih potrdi brez sprememb.

Predlog upravnega odbora je bil soglasno sprejet razen zaključnega računa menze, kjer še je en član delavskega sveta vzdržal glasovanja.

Tov. Simič je v imenu upravnega odbora predlagal delitev ostanka čistega dohodka.

Po odbitku vseh prispevkov ostane za sklade neto znesek 230,955.543 din. Od tega naj bi se porabilo:

- za odplačilo anuitet, ki zapadejo v letu 1963	112,742.000 din
- za dokončno dograditev stolpičev	30,000.000 "
- za podaljšanje proizvodne hale za 10 šedov v grobem stanju	70,000.000 "
- za nabavo potrebne mehanizacije v upravi	10,000.000 "
- za izdelavo projektov za čistilne naprave	1,706.000 "
- za sklad skupne porabe	7,000.000 "

V razpravi o tej delitvi je bilo pojasnjeno, da je za dograditev stolpičev potreben sicer višji znesek, ki pa bo krit s posojilom, ki nam ga je dal sklad za zidanje stanovanjskih stavb. Podaljšanje nove hale je nujno potrebno za razširitev poslovanja podjetja, kar je bilo predvideno že v perspektivnem razvoju podjetja, ki ga je sprejel delavski svet. Mehanizacija pisarniškega poslovanja v upravi je nujna, ker se s povečano proizvodnjo povečuje tudi delo v pisarnah ter je zato potrebno nabaviti tudi potrebne stroje, ki bodo delo pospešili. Naše podjetje še vedno nima urejenih čistilnih naprav za odplake. Po nalogu merodajnih organov bi morale biti čistilne naprave urejene že v letu 1962. Ker pa je bil plan perspektivnega razvoja podjetja čvrsto postavljen šele v zadnjem času, je nujno, da narčimo izdelavo potrebnih objektov še v letošnjem letu, čistilne naprave pa pričnemo graditi čimpreje.

Iz sklada skupne porabe se naj bi plačal prispevek za gradnjo dveh stanovanj v Metliki, izplačale dotacije obema sindikalnima podružnicama itd. Znesek ni visok, zato bo potrebno pri izdatkih zelo štediti.

Predlog upravnega odbora je delavski svet soglasno sprejel.

Tov. Smuk je povedal, da prosi podjetje Foto-Kino Metlika, da bi jim prodali tricikelj, ki ga ne rabimo. Sprejet je bil sklep, da se prošnji ugoditi.

Člani delavskega sveta so mnenja, da je izguba menze v primerjavi s kvaliteto hrane previsoka. O kvaliteti hrane je delavski svet že večkrat razpravljal, vendar se je situacija le začela popravila. Svet kolektiva menze naj bi o vzrokih večkrat razpravljal ter podvzel potrebne ukrepe, da bodo abonenti zadovoljni. Delavski svet je sprejel sklep, da bo v bodoče izguba menze pokrita le v primeru, če bo kvaliteta hrane dobra, pa tudi v ostalem mora vladati v menzi večji red. Sveti enot so sprejeli sklep o povišanju cene obrokov pod pogojem, da se hrana izboljša. Preštudirati je potrebno tudi možnost dajanja dotacij na izdani obrok, ker bo na ta način kolektiv menze zainteresiran pri dobrem gospodarjenju, zmanjšanju stroškov in boljši notranji organizaciji.

Tov. Simič je poročal, da Gospodarska banka Slovenije predlaga, naj bi podjetja pristopila k skupnim vlaganjem sredstev, namenjenih za investicije, na ta način, da bi kupila obveznice. Delavski svet je bil mnenja, da je predlog zelo pozitiven, vendar trenutno nimamo na razpolago potrebnih sredstev. Razpoložljiva sredstva bomo imeli le v primeru, da nam bo ObLO Novo mesto letos vrnil posojilo, ki smo ga pred leti dali investicijskemu skladu ObLO. V tem primeru bomo kupili omenjene obveznice.

Nadalje je delavski svet sprejel sklep, da v letošnjem letu upravnemu odboru Modne hiše v Ljubljani ni potrebno vrniti posojena finančna sredstva, pač pa naj se ta sredstva uporabijo za nadaljnjo gradnjo modnih hiš.

Na predlog predsednika je delavski svet sprejel sklep, da se lahko v slučaju potrebe v letu 1963 uporabijo sredstva rezervnega sklada za izplačevanje osebnih dohodkov.

Jože Udovič

NEKAJ O OSNUTKU STATUTA OBČINE NOVO MESTO (Nadaljevanje)

Predno sprejme občinska skupščina program o razporeditvi finančnih sredstev, ga da v razpravo zboru občanov, zborom občanov delovnih skupnosti in organizacijam socialistične zveze delovnega ljudstva. Sredstva za redno delovanje občinske skupščine in njenih organov zagotavljajo v občinskem proračunu in ne smejo biti večja od zneska dohodkov, ki pripadajo občini. Občinska skupščina ustanavlja tudi družbene sklade za razvoj posameznih služb in dejavnosti, ki so splošnega družbenega pomena in za katerih uspešno delovanje je potrebna stalna in trajna zagotovitev sredstev.

Razmerje med organi občine in delovnimi organizacijami.

Kolikor ni drugače določeno, opravlja družbeni nadzor nad delom delovnih organizacij občinska skupščina in njeni organi.

Občinska skupščina in njeni organi tudi skrbijo, da delavne in druge igranizacije skrbno gospodarijo z zaupanimi sredstvi, da izpolnjujejo postavljene programe in da ne zaidejo v gospodarske težave, ki bi bremenile delovno organizacijo in družbo.

V ta namen zbirajo podatke o uspešnosti dela posamezne organizacije, o uspešnosti dela organizacij posameznih področij in uspešnosti vsega gospodarstva v občini, delajo ustrezne analize, izdajajo v svojem področju potrebne ukrepe oziroma priporočila delovnim organizacijam, ukrepe za odpravo pomanjkljivosti in za usmerjanje in pospeševanje proizvodnje. Občinska skupščina in njeni organi pospešujejo sodelovanje posameznih gospodarskih organizacij na splošno, kakor tudi pri posameznih proizvodnih nalogah. Razmerje med

občino in gospodarskimi organizacijami temelji na načelih samostojnosti medsebojnih obveznosti, ki jih določajo veljavni predpisi in medsebojni sporazumi.

Direktorja gospodarske organizacije postavlja na podlagi javnega razpisa in razrešuje delavski svet gospodarske organizacije v soglasju z občinsko skupščino, če ni z zakonom za posamezne vrste gospodarskih organizacij določen drugačen način postavljanja. Direktor gospodarske organizacije je odgovoren za svoje delo organom delavskega samoupravljanja. Za svoje delo kakor tudi za materialno in finančno poslovanje gospodarske organizacije ter za izpolnjevanje programa pa je direktor odgovoren tudi občinski skupščini.

Za pospeševanje gospodarskega razvoja v občini, za pospeševanje proizvodnje in razvoja v gospodarskih organizacijah in za pospeševanje dejavnosti družbenih in drugih javnih služb ima občina svoj denarni zavod. Denarni zavod občine dela po splošnih predpisih, ki veljajo za denarne zavode, po smernicah in navodilih občinske skupščine in po določilih svojega statuta.

Občinska skupščina in njeni organi vodijo splošni nadzor nad upravljanjem in izkoriščanjem premoženja v družbeni lastnini na območju občine in izdajajo ukrepe v okviru veljavnih predpisov in priporočil, da zagotovijo pravilno upravljanje in izkoriščanje. Družbeno premoženje upravlja jo gospodarske in druge organizacije, zavodi in krajevne skupnosti, katerim je dodeljeno v upravljanje po načelih skrbnega gospodarjenja.

Za zadovoljevanje skupnih potreb občanov na področju zdravstvenega in socialnega varstva, šolstva, kulture, prosvete, telesne vzgoje, rekreacije, komunalnih in drugih javnih ter družbenih dejavnosti, skrbi občina za zbiranje sredstev, potrebnih za financiranje teh služb, ter ustanavlja zavode in organizacije, ki opravljajo naloge na ustreznih področjih družbenih in javnih služb. Zavode in organizacije, ki opravljajo družbene in javne službe, vodijo organi družbenega upravljanja. Sredstva, ki so potrebna za financiranje družbenih in javnih služb, se ustvarjajo in zagotavljajo v družbenih skladih. Občina skrbi za zdravstveno varstvo občanov s tem, da ustanavlja zavode in ustanove, ki opravljajo zdravstveno službo in skrbijo za njen napredek. Zdravstvene ustanove občine opravljajo vsestransko zdravstveno varstvo občanov, skrbijo za odpravljanje vzrokov in pojavov, ki škodljivo vplivajo na zdravje ljudi. Zdravstveno službo v občini opravljajo zdravstveni zavodi in zdravstveni centri.

Služba socialnega varstva v občini obsega skrb za odstranjevanje vzrokov in pojavov, ki povzročajo posamezne

socialne probleme in skrb za neposredno pomoč socialno ogroženim osebam. Sredstva, ki jih dajejo občinska skupščina, delovne organizacije in druge organizacije za socialno varstvo, se vlagajo v socialni sklad. Ta sredstva se uporabljajo po letnem programu dela in po letnem načrtu, ki ju sestavi organ družbenega upravljanja sklada, potrdi pa občinska skupščina. Sredstva za vzgojo in izobraževalno delo šol in drugih vzgojnih izobraževalnih zavodov, ki jih je ustanovila občinska skupščina, se zagotavljajo v letnem finančnem programu občine in vlagajo v družbeni sklad za šolstvo. Sredstva za investicije na področju komunalnih zadev, ki imajo splošen pomen za območje vse občine, zagotavlja praviloma občinska skupščina. Sredstva za financiranje komunalnih dejavnosti v občini se ustvarjajo in zagotavljajo v ustreznih skladih. V sklad se stekajo sredstva, ki jih daje v ta namen občina, sredstva delovnih organizacij ter sredstva, ki pripadajo skladu po aktu, s katerim je bil sklad ustanovljen in po veljavnih predpisih.

Organizacija ter delo občinske skupščine in njenih organov.

Občinska skupščina je najvišji organ oblasti in organ družbenega samoupravljanja v okviru pravic in dolžnosti občine. Občinska skupščina razpravlja o temeljnih vprašanjih gospodarskega, komunalnega, kulturnega, prosvetnega, zdravstvenega in socialnega razvoja ter ostalega življenja občine, sprejema predpise in druge ukrepe za njihovo rešitev.

Občinsko skupščino sestavljata občinski zbor in zbor delovnih organizacij. Vsak zbor ima svojega predsednika, ki ga izvoli zbor izmed svojih članov. V občinski zbor lahko volijo in so lahko izvoljeni občani, ki imajo stalno prebivališče v občini. V zbor delovnih organizacij lahko volijo in so lahko izvoljeni delavci v delovnih organizacijah iz območja občine ter individualni kmetijski proizvajalci in zasebni obrtniki iz območja občine, ki so člani kmetijske zadruga oziroma člani zbornice. V občinsko skupščino lahko voli in je voljen samo, kdor ima splošno volilno pravico. Nihče ne more biti izvoljen dvakrat zaporedoma v isti zbor občinske skupščine, niti ne more biti hkrati član obeh zborov.

Občinska skupščina opravlja zadeve s svojega delovnega področja na svojih sejah, po svojih komisijah in svetih, upravnih in drugih organih. Oba zbora občinske skupščine delata in odločata praviloma na skupnih sejah.

Dnevni red seje občinske skupščine, občinskega zbora in občinskega zbora delovnih skupnosti določajo njihovi člani na seji. Predloge za dnevni red seje, za dopolnitev ali spremembo dnevnega reda lahko stavi vsak član

občinske skupščine oziroma občinskega zbora delovnih skupnosti pa tudi zbori, komisije in sveti, delovne organizacije preko svojega najvišjega organa upravljanja, družbene in politične organizacije preko svojih odborov in občani preko zborov občanov. Kadar zasedata občinski zbor in občinski zbor delovnih skupnosti na ločenih sejah, so njuni odločki oziroma sklepi veljavni samo, če sta jih oba zbora izglasovala z enakim besedilom.

Občinska skupščina odloča v mejah svojih pristojnosti o vseh vprašanjih splošnega pomena za občino, posebno pa sprejema, dopolnjuje in spreminja statut občine ter sprejema, spreminja in odpravlja odloke in druge splošne predpise. Sprejema program družbenega razvoja občine, finančni program in zaključni račun o izvršitvi finančnega programa občine. Opravlja družbeni nadzor ter nadzor nad dejavnostjo delovnih skupnosti, zavodov in organizacij s področja javnih in družbenih služb ter drugih organizacij in nad izkoriščanjem družbenih sredstev ter razdeljevanjem dohodkov. Potrjuje statut delovnih organizacij ali njegove posamezne določbe, kadar je to določeno v zakonu. Daje soglasje pri postavitvi direktorjev gospodarskih organizacij, če ni z zakonom določeno drugače. Sklepa o najetju občinskih posojil in o prevzemu poročstva za posojila delovnih in drugih organizacij. Sklepa o razpolaganju z družbenim premoženjem, ki ga upravlja občina. Odloča o ustanovitvi, združevanju in prenehanju delovnih organizacij in družbenih skladov ter še o drugih zadevah, ki spadajo v meje pristojnosti občinske skupščine.

Občinska skupščina lahko prenese posamezna opravila iz svoje pristojnosti s posebnim pravnim aktom na svoje komisije in svete ter na svoje druge organe. Predno sprejme skupščina statut, družbeni načrt, program razvoja občine, urbanistični načrt in občinski proračun, jih da v javno razpravo občanom. Šele po javni razpravi občanov lahko skupščina veljavno sprejme akt in odloča o teh zadevah.

Člani občinske skupščine imajo pravico in dolžnosti, ki so določene z ustavo, zakoni in s statutom občine. Člani občinske skupščine imajo dolžnost poročati o delu skupščine na sejah krajevne skupnosti, v območju katere so bili izvoljeni. Dolžnost člana občinske skupščine je častna družbena funkcija.

Občinska skupščina ima tudi svoje komisije in svete. Sveti so politično izvršilni organi občinske skupščine in teritorialni organi družbenega samoupravljanja na področju, za katerega so ustanovljeni. Svete občinske skupščine sestavljajo člani občinske skupščine, ki jih izvoli občinska skupščina, člani delovnih in drugih organizacij, ki jih te delegirajo po posebnih predpisih, in občani, ki jih imenuje občinska skupščina. Sveti skrbijo, da se izvršujejo predpisi občinske skupščine. Izdajajo razne odredbe in navodila

za izvrševanje predpisov občinske skupščine, obravnavajo vprašanja iz svojega delovnega področja ter opravljajo druga izvršilna in upravne zadeve, ki so z zakoni ali z drugimi predpisi širših državnih organov, s statutom občine ali z drugimi predpisi občinske skupščine, dane v njihovo pristojnost.

Na čelu občinske skupščine je predsednik. Njega voli občinska skupščina izmed svojih članov občinskega zbora občinske skupščine. Občinska skupščina ima tudi tajnika. On je predstojnik uprave občinske skupščine in skrbi da uprava kot celota v redu posluje. Tajnika imenuje občinska skupščina. Občinska skupščina ima tudi svoje upravne organe, sestavljene iz sledečih oddelkov: oddelk za splošne in družbene službe, za notranje zadeve, za finance, za gospodarstvo in komunalne zadeve in oddelk za narodno obrambo. Na čelu vsakega oddelka je načelnik oddelka. Skupščina ima tudi svojega javnega pravobranilca in sodnika za prekrške. Da bi se določene službe za občane uspešneje in lažje opravljale, ima občinska skupščina na območju občine tudi krajevne urade. Krajevni urad opravlja administrativno in strokovno delo za krajevne skupnosti svojega območja. Krajevne skupnosti ustanovijo občani v naselju ali delu naselja ba območjih, ki jih določa občinski statut.

B.B.

BOLEZENSKI IZOSTANKI PO OBRATIH V LETU 1962 in januarju 1963

Ker mora po novih predpisih od januarja 1963 podjetje izplačevati nadomestila za bolniške izostanke do enega meseca, za nesreče pri delu, na poti na delo in z dela, poleg navedenega pa še vse ostale stroške v zvezi z nezgodo, meni varnostna služba v podjetju, da je potrebno vse člane našega kolektiva vsakomesečno obveščati preko našega glasila, kakšno je stanje bolniških izostankov po obratih.

Kakšen bo dokončni kriterij plačevanja bolniških izostankov, bomo člane kolektiva obvestili v eni od naslednjih številčk našega glasila.

Da bodo članom kolektiva in ostalim bralcem našega časopisa podatki v bodoče bolj razumljivi, bomo za uvod prikazali statistične podatke za celo leto 1962, in to po posameznih obratih, kar vam bo prikazala naslednja tabela:

1 9 6 2

Oddelki	Število vseh bolniških dni	% na delovne dni	Število bolezenskih dni brez porod. in nege druž. članov	% na delovne dni
Uprava	1.000	4,58	500	2,29
Tkalnica	6.100	8,76	3.410	4,85
Predilnica	2.011	8,78	1.431	6,22
Apertura	2.300	8,28	1.532	5,42
Zunan.obrati	777	4,41	689	3,89
Predilnica Metlika	4.165	6,--	2.508	3,61
Skupaj:	16.443	7,14	10.070	4,37

Iz gornje tabele je razvidno, da ima največji procent bolniških izostankov predilnica mikane preje, na drugem mestu pa je apertura. Najmanjši procent izostankov ima uprava, nato pa predilnica česane preje. Ker porodniški dopusti in nega družinskega člana v letu 1962 kakor tudi prej ni šla v breme podjetja, pač pa je navedene izostanke plačevalo iz posebnega sklada socialno zavarovanje, je zato za nas predvsem zanimiva 2. in 4. kolona.

Če vzamemo skupno število izpadlih dni (10.070) kot 100 %, odpade na posamezne bolezni naslednje število dni:

1)	gripa	1.380 dni ali	13,70 %
2)	TBC	888 " "	8,81 %
3)	Nesreče pri delu	696 " "	6,91 %
4)	Reumatične bolezni	648 " "	6,43 %
5)	Nesreče izven dela	620 " "	6,16 %
6)	Bolezni ledvic, mehurja	564 " "	5,60 %
7)	Angina	521 " "	5,18 %
8)	Komplik.nosečn.	499 " "	4,96 %
9)	Ženske bolezni	331 " "	3,29 %
10)	Kožne bolezni	319 " "	3,17 %
11)	Bolezni živcev	297 " "	2,93 %
12)	Bolezni želodca	263 " "	2,61 %
13)	Vse ostale bolezni	3.044 " "	30,25 %

10.070 dni ali 100 %

To pomeni, da je bilo v letu 1962 največ bolezenskih izostankov zaradi gripe in to predvsem v prvem polletju, ko je bilo 1175 dni izostanka. Na drugem mestu je TBC. Vendar je treba tu pripomniti, da TBC v pogostosti ne predstavlja resnega problema, pač pa traja zdravljenje te bolezni tudi po več mesecev. Na tretjem mestu so nezgode pri delu. Če primerjamo nezgode pri delu z letom 1961, ko je bilo 28 nezgod, z letom 1962, ko je bilo 49 nezgod, vidimo, da se je v letu 1962 število nezgod močno povečalo. Vendar pa je v letu 1961 odpadlo 17,9 dni na nezgodo, v letu 1962 pa samo 11,8 dni. Tudi nezgode izven dela predstavljajo v podjetju zelo resen problem, saj je bilo v letu 1962 kar 65 nezgod izven dela. To pomeni, da se veliko število članov kolektiva po službenem času ukvarja z različnimi priložnostnimi deli.

Kakšno je bilo stanje bolezenskih izostankov v januarju 1962 in 1963, vam bo prikazala naslednja tabela:

Oddelki	Januar 1962				Januar 1963			
	Štev. vseh boln. dni	% na delov. dni	Število boln. dni brez porodniške in nege druž. član.	% na delov. dni	Število vseh boln. dni	% na delov. dni	Štev. boln. dni brez porod.	% na del.
Uprava	112	6,2	31	1,7	62	3,1	35	1,7
Tkalnica	609	10,7	417	7,3	509	7,3	281	4,0
Prediln.	146	7,7	141	7,4	91	4,2	91	4,2
Apertura	176	7,4	122	5,1	136	5,6	109	4,4
Zun. obr.	38	2,6	38	2,6	38	2,7	38	2,7
Prediln. Metlika	326	5,4	218	3,7	189	3,2	108	1,8
Skupaj:	1407	7,34	967	5,05	1025	4,92	662	3,18

Če sedaj primerjamo bolezenske izostanke v januarju 1962 z januarjem 1963, bomo ugotovili precejšen padec bolezenskih izostankov v januarju 1963. Res je, da se je v drugem polletju 1962 na sestankih samoupravnih organov veliko razpravljalo o bolezenskih izostankih v našem podjetju ter o posledicah v zvezi s tem. Če so te razprave prispevale k zmanjšanju bolezenskih izostankov pa nam bo pokazala prihodnost.

Zanimivo je, da imajo v januarju 1963 zopet največ bolezenskih izostankov v oddelku apertura in predilnica mikane preje. Zato bomo morali ravno tem obratom posvetiti posebno pozornost.

Kakor je bilo že na začetku omenjeno, gre nega družinskega člana od 1. januarja 1963 dalje v breme pddjetja in ne več v breme socialnega zavarovanja, kakor je bilo v prejšnjih letih, stroške za porodniške dopuste pa nosi še naprej socialno zavarovanje. Statistični podatki, ki jih objavljamo in jih bomo še objavljali v našem glasilu naj služijo članom kolektiva za orientacijo ter naj prispevajo k zmanjšanju bolezenskih izostankov, saj bomo s tem prištedili velika finančna sredstva, ki jih dajemo kot nadomestilo za bolezenske izostanke, ter s tem zmanjšali izgubo v narodnem dohodku,

Miro Jakša

NESREČE PRI DELU IN NA POTI NA DELO

v januarju in začetku februarja 1963

22. januarja se je ponesrečila pri delu Ivanka Rataj, izšivalka.

Imenovana je šivala osnovno nit v komad blaga. Pri tem pa se je zbodla s šivanko v kazalec desne roke in se tako lažje poškodovala.

Vzrok poškodbe: neprevidnost ponesrečenke.

30. januarja se je ponesrečila na poti na delo Angela Dragman, izšivalka.

Imenovani je na poti v službo zaradi poledice spodrsnilo, da je padla ter si lažje poškodovala desno nogo.

Vzrok poškodbe: poledica.

2. februarja se je ponesrečila pri delu Nada Puntigam, izšivalka.

Imenovana je šla iz garderobe na svoje delovno mesto v izšivalnico. Na hodniku je nerodno stopila, tako da je padla ter si lažje poškodovala levo roko v zapestju.

Vzrok poškodbe: neprevidnost ponesrečenke.

Miro Jakša

IZ OBČNEGA ZBORA GASILSKEGA DRUŠTVA
NOVOTEKS

V nedeljo, 10. februarja je bil letni občni zbor industrijskega gasilskega društva NOVOTEKS Novo mesto. Občnega zbora, kateremu sta prisostvovala zastopnika industrijskih gasilskih društev Železnice in Pionirja, se je udeležilo 25 gasilcev. Vabili smo tudi zastopnike občinske gasilske zveze občinskega odbora in uprave podjetja.

Udeležba na občnem zboru ni bila zadovoljiva. Industrijsko gasilsko društvo Novoteks ima sedaj 35 članov, od teh je samo ena ženska. Z ozirom na važnost in naloge gasilskega društva je vsekakor premalo članov, posebno pa članic, saj je v podjetju zaposleno večje število žensk kakor pa moških.

Po izvolitvi delovnega predsedstva so podali obširna poročila predsednik, poveljnik, gospodar, blagajnik in nadzorni odbor. Iz poročila predsednika je bilo razvidno, da so bili v upravnem odboru predsednik Marčič Vlado, poveljnik Franc Sitar, namestnik poveljnika Anton Kafre, tajnik Maks Zupančič, blagajnik Alojz Slak ter člani odbora Ivan Pate, Milena Sajevec in Anton Pungerčar.

Upravni odbor IGD si je na prvi seji zadal obširen program, katerega je med letom tudi v glavnem izpolnil. Delovali sta dve moški desetini, ki sta redno vadili ter se strokovno izpopolnjevali. Posebno dobro je izvežbana 1. desetina, ki se je tudi udeležila okrajnega prvenstva in prvenstva tekstilcev Slovenije. Na okrajnem prvenstvu gasilskih društev, ki je bilo v Krškem, je desetina dosegla 3. mesto, kar je za naše društvo neuspeh. Nastopajoči so odlično opravili vse discipline, pri mokri vaji pa je zatajila motorna črpalka in ni potegnila vode. Zato so naši desetini odbili več točk in se tako ni mogla plasirati na boljše mesto, čeprav je vse ostale discipline opravila odlično.

Pomembnejše tekmovanje je bilo tudi v Jaršah, kjer so tekmovala industrijska gasilska društva tekstilne industrije Slovenije. Nastopilo je 13 društev in naše je doseglo 5. mesto. To je vsekakor lep uspeh, saj je pustilo za seboj znana profesionalna društva kot Tekstilindus Kranj in MIT Maribor.

Glavna naloga društva pa niso bila tekmovanja, temveč požarnovarnostna zaščita v podjetju. Za varnost v podjetju smo v letu 1962 izpopolnili gasilske naprave, ki se nahajajo v orodjarni ali pa po posameznih obratih. Da so vsa požarnovarnostna sredstva v neoporečnem stanju, smo

vedli redni pregled, ki ga opravlja poveljnik. Vse nepravilnosti je treba takoj odpraviti, da se vsa sredstva lahko uporabi v slučaju potrebe. Orodje v orodjarni je vedno očiščeno in na mestu. Vendar za enkrat še ne moremo trditi, da je tako tudi po obratih. Večkrat so bile ugotovljene nepravilnosti, ker se požarnovarnostnim predmetom posveča premalo pozornosti s strani delavcev in vodilnega kadra.

Sredstva, ki so namenjena za požarnovarnostno zaščito, se uporabljajo tudi v druge namene, kar vsekakor ni pravilno. Sedaj, ko v našem podjetju še ni bilo večjih požarov, je vse v redu, če pa bi morda prišlo do požara, bo treba odgovarjati tudi drugim organom ter bi bilo zelo neprijetno, če bi ti organi ugotovili, da požarna varnost ni bila pravilno organizirana. Skodovalo pa bi tudi zaposlenim, saj bi lahko izgubili delo in zaslužek.

Večina članov društva ima predpisano strokovno izobrazbo. Po pravilniku gasilske zveze morajo vsi gasilci opraviti tečaj in izpit izprašanega gasilca. V zimskem času smo nameravali organizirati tečaj za izprašane gasilce, katerega bi obiskovali tudi vratarji in nočni čuvaji. V našem podjetju tvorijo čuvajno službo negasilci. Organi za notranje zadeve so že večkrat ugotovili, da nekateri čuvaji in vratarji ne poznajo niti osnovnih prijemov in predpisov, če bi prišlo do požara. To je vsekakor za našo čuvajno službo zelo negativno. Da bi to vrzel odstranili, bodo morali čuvaji in vratarji obvezno obiskovati tečaj in tudi uspešno opraviti izpit. Iz raznih vzrokov nam ni bilo sedaj možno, da bi začeli s tečajem, vendar bomo ga pa izvedli v doglednem času.

Med letom smo tudi organizirali za člane kolektiva kratka predavanja o požarni varnosti, o prvih ukrepih v slučaju požara in o delovanju ter funkciji ročnih aparatov. Žal pa smo morali ugotoviti, da pri mnogih članih našega kolektiva ni zanimanja za požarno varnost, ker se niso hoteli udeležiti kratkega predavanja. V nekaterih oddelkih smo morali predavanja celo preložiti zaradi premajhne udeležbe. Pri tem se nam pojavlja vprašanje, ali smo samo gasilci tisti, ki smo dolžni skrbeti za požarno varnost in se moramo mnogo žrtvovati, drugi pa si ne morejo odtrgati pol ure od svojega prostega časa, da bi vsaj vedeli, zakaj stoji na delovnem mestu ročni gasilski aparat in kako se uporablja, če bi se zanimali za požar. Vedeti namreč moramo, da je prvi poseg najpomembnejši, saj včasih lahko požar takoj pogasimo, ko se še ni razširil in je škoda še neznatna.

Za vaje prejemajo aktivni gasilci honorar v višini 300 din od ene vaje, ki traja povprečno po 3 ure. O višini honorarja je bilo med letom več razprav. Dan je bil tudi predlog upravnemu odboru podjetja, da se honorar poveča na 500 din od ene vaje, kar pa ni bilo odobreno. Če analiziramo vaje, ki so navadno ob nedeljah dopoldne, vidimo, da zahtevajo od gasilcev mnogo navora. Polaganje cevi, plezanje po lestvah,

spuščanje z vrvmi z nadstropij zahteva od gasilca mnogo spretnosti, poleg tega pa je tudi v življenjski nevarnosti. Honorar v dosedanji višini je zelo skromen. 100 din za eno uro vežbanja v prostem času, in to navadno ob nedeljah, je malo, saj prejemaajo delavci za uro rednega dela približno 130 din.

V letu 1962 je imela I. desetina 28 vaj, II. desetina pa 10 vaj. Od tega je bilo suhih praktičnih vaj 15, praktičnih mokrih vaj 10 in 5 kombiniranih.

Društvo je zadovoljivo opremljeno, opremo nabavlja podjetje. Mel letom je bilo nabavljenih tudi 27 novih sivih gasilskih oblek.

Od sprejetih sklepov za leto 1962 nismo izvedli samo sklepa, da se nabavi gasilski prapor. Prapora nismo nabavili zaradi pomanjkanja finančnih sredstev in splošne štednje. Nabaviti pa ga želimo v tem letu in ob razvitju pripraviti društveni program.

Na občnem zboru smo tudi razpravljali o sodelovanju s sosednjimi industrijskimi društvi Železnice in Pionirja. Dosedanje sodelovanje ni bilo zadovoljivo, čeprav so društva v bližini. Člani društva in tudi zastopniki IGD Železnica in Pionirja so se strinjali, da medsebojno sodelujemo. IGD Novoteks, Železnica in Pionir bi organizirali dve večji skupni vaji, skupni tečaj za izprašane gasilce in ogled gasilskih naprav v vseh treh podjetjih. S tem bi tudi dobili medsebojne izkušnje, kar bi samo koristilo našemu nadaljnjemu delu.

Upravni odbor IGD je večkrat razpravljajal o ženski desetini, ki naj bi tudi delovala v našem društvu. Pred nekaj leti sta uspešno delovali dve ženski desetini in tudi dosegli lepe uspehe. Po nekajletnem delovanju pa so članice izstopile iz društva. Nekaj se jih je poročilo, druge pa niso imele več veselja do dela in so izstopile iz članstva. Da imamo včlanjeno samo eno članico, je negativno za društvo in tudi za podjetje. Da nimamo več članic, je vsekakor precej kriv upravni odbor IGD in drugi organi, ki odgovarjajo za požarno varnost podjetja. Nujno bi bilo, da obstoja vsaj ena ženska desetina, ki bi jo sestavljala mladina. Gotovo bi se našlo v podjetju 10 mladink, ki bi imele voljo in veselje za delo v gasilskem društvu. Pomislimo samo na slučaj vojne, takrat bi morale žene gotovo aktivno sodelovati v požarnovarnostni zaščiti, ker bi moški odšli branit domovino.

Za uspešno delovanje ženske desetine pa bi bila potrebna tudi sredstva za delovne zimske in letne obleke.

V diskusiji je bilo govora o sodelovanju upravnega odbora društva z upravo podjetja. Več članov je poudarilo, da si žele tesnejšega sodelovanja, ker le tako bo možno

upravi podjetja spoznati naše delo in prizadevanje za strokovno sposobnost članov in požarnovarnostno službo v podjetju.

Na letošnjem občnem zboru ni bilo rednih volitev, ker traja mandatna doba še eno leto. Izvedli pa smo nadomestne volitve za poveljnika, tajnika in orodjarja. Za poveljnika je bil izvoljen tov. Stane Vaupotič, za tajnika Franc Sitar in za orodjarja Stane Hudoklin.

V.M.

ZGODOVINA STATEV

Brez dvoma je tkalstvo nadaljnji razvitek pletarske umetnosti srednje kamene dobe. Takratni človek je pletel razne mreže in košare iz bičja. Predenje in tkanje pa so iznajdba mlade kamene dobe. Tako lahko smatramo statve kot eno najvažnejših iznajdb v zgodovini človeka. Na vprašanje, kje je bila postavljena prva statev, seveda ne moremo odgovoriti. Ker so bile prve statve v kameni dobi izdelane iz lesa, ni od njih do danes ničesar ohranjenega razen posamezna vretena, uteži in drugi manjši deli. Odkrita so najdišča, v katerih so našli ostanke lanenih tkanin iz starejše bronaste dobe. Tako je na primer Messikomer, ki je odkril mostišče Robenhansen, našel poleg tekstilnih izdelkov, ki pričajo o zelo visoki tehniki lanene industrije, tudi razna orodja, koščene igle in vretena. Dokazano je, da so bila v obdobju mlade kamene dobe v srednji Evropi v uporabi stoječe dvolistnate statve. V starem Egiptu kakor tudi v starem Orientu (približno 2500 do 1700 let pred našim štetjem), so bile v uporabi vodoravno ležeče statve. V poznejši dobi pa so Egipčani uporabljali izključno le navpično ležeče statve. Najprej so na teh statvah tkali lan, pozneje šele volno.

V 12. stoletju se pojavijo statve na nožno dviganje listov. Ime iznajditelja teh statev ni znano. Ohranjene pa so slike iz leta 1390, na katerih so upodobljene statve z nožnim dvigom listov. Prav posebnega pomena za tekstilno industrijo predstavlja iznajdba statev, pri katerih se čolnički že samostojno premikajo. To iznajdbo je izumil angleški urar Kay v letu 1733 in jo je vlada kmalu patentirala. Njegov sin je pozneje v letu 1760 nadalje izpopolnil to konstrukcijo.

Z naraščanjem hitrosti tkanja se je takoj pojavilo večje povpraševanje po preji, kar je povzročilo stalne izboljšave tudi pri predilnih strojih. Zaradi naglih sprememb in izboljšanj, ki so bili doseženi v tekstilni industriji, so

upravi podjetja spoznati naše delo in prizadevanje za strokovno sposobnost članov in požarnovarnostno službo v podjetju.

Na letošnjem občnem zboru ni bilo rednih volitev, ker traja mandatna doba še eno leto. Izvedli pa smo nadomestne volitve za poveljnika, tajnika in orodjarja. Za poveljnika je bil izvoljen tov. Stane Vaupotič, za tajnika Franc Sitar in za orodjarja Stane Hudoklin.

V.M.

ZGODOVINA STATEV

Brez dvoma je tkalstvo nadaljnji razvitek pletarske umetnosti srednje kamene dobe. Takratni človek je pletel razne mreže in košare iz bičja. Predenje in tkanje pa so iznajdba mlade kamene dobe. Tako lahko smatramo statve kot eno najvažnejših iznajdb v zgodovini človeka. Na vprašanje, kje je bila postavljena prva statve, seveda ne moremo odgovoriti. Ker so bile prve statve v kameni dobi izdelane iz lesa, ni od njih do danes ničesar ohranjenega razen posamezna vretena, uteži in drugi manjši deli. Odkrivanja so najdišča, v katerih so našli ostanke lanenih tkanin iz starejše bronaste dobe. Tako je na primer Messikomer, ki je odkril mostišče Robenhansen, našel poleg tekstilnih izdelkov, ki pričajo o zelo visoki tehniki lanene industrije, tudi razna orodja, koščene igle in vretena. Dokazano je, da so bila v obdobju mlade kamene dobe v srednji Evropi v uporabi stoječe dvolistnate statve. V starem Egiptu kakor tudi v starem Orientu (približno 2500 do 1700 let pred našim štetjem), so bile v uporabi vodoravno ležeče statve. V poznejši dobi pa so Egipčani uporabljali izključno le navpično ležeče statve. Najprej so na teh statvah tkali lan, pozneje šele volno.

V 12. stoletju se pojavijo statve na nožno dviganje listov. Ime iznajditelja teh statv ni znano. Ohranjene pa so slike iz leta 1390, na katerih so upodobljene statve z nožnim dvigom listov. Prav posebnega pomena za tekstilno industrijo predstavlja iznajdba statv, pri katerih se čolnički že samostojno premikajo. To iznajdbo je izumil angleški urar Kay v letu 1733 in jo je vlada kmalu patentirala. Njegov sin je pozneje v letu 1760 nadalje izpopolnil to konstrukcijo.

Z naraščanjem hitrosti tkanja se je takoj pojavilo večje povpraševanje po preji, kar je povzročilo stalne izboljšave tudi pri predilnih strojih. Zaradi naglih sprememb in izboljšanj, ki so bili doseženi v tekstilni industriji, so

nastali često veliki nemiri med zaposlenimi tkalci. Tako so leta 1753 tkalci upostošili Kayevo tkalnico. Takrat je bil vpeljan v industrijo tudi pletilni stroj, ki ga je izumil Lee. Že leta 1598, vendar se dolgo ni mogel uveljaviti. Istočasno je bil postavljen tudi prvi strižni stroj na vodni pogon, katerega pa so delavci iz strahu pred nezaposlenostjo zažgali. Leta 1767 je Hargreaves izumil prvi predilni stroj. Ta stroj je bil patentiran v Angliji, nosil pa je ime po izumiteljevi hčerki Jenny. Na tem stroju se je dosegla večja proizvodnja preje, saj je en sam delavec lahko posluževal 60 in več vreten. To pa je spet povzročilo hude nemire zaradi bojazni pred brezposelnostjo, tako da je leta 1768 množica najetih delavcev stroj uničila. Taki primeri v tistih časih niso bili osamljeni. Vendar je tehnika stalno napredovala, tako da je že 20 let pozneje bilo v Angliji približno 20.000 predilnih strojev. Leta 1784 je dr. Cartwright skonstruiral novi tip statev, ki so prejele štiri patente v letih 1785 in 1788. Pomembno spremembo v produktivnosti statev pa predstavlja pravzaprav šele Jacquardova iznajdba mehaničnih statev. Jacquard (1752 do 1834) je bil doma iz Lyona, starega centra svilarke industrije v južni Franciji. Bil je izučen knjigovez, pozneje črkostavec in kočno tkalec svile. V letih pred francosko revolucijo se je bavil s problemom, kako bi izboljšal in mehaniziral statve namenjene za izdelovanje vzorčnih tkanin. Takoj po končani revoluciji je patentiral svoje prve mehanične statve. V letih do 1805 je izpopolnil nove po njem imenovane jacquardske statve. Te statve so imele luknjičaste karte za uravnavanje osnovnih niti po odgovarjajočih vzorcih. V naslednjih letih je Jacquard uvedel še nekatere izboljšave. S tem je bila dana možnost masovni proizvodnji bogato vzorčastih tkanin, ki so hitro našle tržišče po vsem svetu. Pri temu vidnemu uspehu pa je naletel izumitelj na neštete težave in nerazumevanje. Tako je morala biti praktična uporaba jacquard statev v letu 1806 zaščiten s posebnim Napoleonovim dekretom. Proizvodnja teh strojev je počasi naraščala, tako da je bilo v letu 1812 v Franciji že 18.000 tovrstnih statev. Od 1815 dalje pa so se te statve uporabljale že v ostalih deželah. Tako je izumitelj še doživel veliko priznanje, saj je bil v letu 1819 odlikovan s križem častne legije. V poznejših letih so se statve stalno izboljševale do današnjih najmodernejših statev za vse vrste tekstilnih izdelkov.

KAJ SO ZOBNE CISTE, KAKO ONE NASTAJAJO IN KAKO JIH ZDRAVIMO

Zobna cista je votlina, ki se navadno razvija na vrhu zobnega korena. Z drugimi besedami, votlina se nahaja v kosti zgornje ali spodnje čeljusti. Cist imamo več vrst, razlikujemo radikularno cisto, to je cista na vrhu zobnega korena, nato folikularno cisto, ki nastaja iz ostankov celic zobne klice, ki jih imenujemo tudi Mallasezove epitelijalne celice (te celice so elementi, ki so sodelovali pri tvorbi zoba). Kadar pride do infekcije radikularne in folikularne ciste, imamo inficirano cisto.

Granulom zoba oziroma gnojna vrečica zoba pri določenih pogojih, na primer pri raznih dražljajih in vnetjih, preide v cisto zoba. Epitelijalne celice prodre v granulom, kjer ga razkrajajo (če lahko to tako imenujemo). Tako smo dobili votlino, katere stene so obložene z istimi epitelijalnimi celicami. Votlina se s časom poveča in izpolni s tekočino, v kateri so ostanki razpadlih celic granuloma, epitelijalnih celic. V tej tekočini najdemo kristale organske materije. Vse te primesi povzročajo goščenje tekočine ciste. Če se ta zgoščena tekočina inficira, imamo v votlini čisti gnoj. Cista zelo počasi raste, tako da se v začetku sploh ne opazi. Sčasoma pa se cista širi in uničuje kost čeljusti, ta postaja zato vse bolj in bolj tanka, tako da se lahko zaradi tega tudi prelomi (ponavadi spodnja čeljust). Cista je okrogle oblike, lahko pa ima tudi oblike jajca. Ko se večja cista odriva koren zoba, tako da se tudi zobje, nad katerimi se nahaja cista, začne nagibati. Ciste odkrivamo s pomočjo rentgenskih posnetkov. S svojo rastjo cista izoblikuje del lica, na katerem se nahaja. Na licu dobimo stalno trdo oteklino, ki pa ne povzroča bolečin.

Če pride do tvorbe ciste v kali zoba, navadno zob sploh ne zraste. V tem slučaju se je kal zoba, ki bi morala zgraditi zob, pretvorila v cisto. Takšno cisto imenujemo folikularno. So pa tudi slučajji, ko kal zoba zgradi zob, vendar ta ne zraste, ampak leži vodoravno v čeljusti zgoraj ali spodaj. Okoli takšnega zoba se prav tako lahko tvori cista, tako da je ta zob gli njegov del, koren ali krona zoba v votlini ciste.

V vsaki čeljusti je lahko več cist. Kakšne simptome in oblike bo imela cista, zavisi od mesta, kjer se cista nahaja.

Zobni zdravnik mora biti pozoren na ciste, ločiti mora cisto od izrastka kosti v čeljusti, oteklino in raka, ker so lahko simptomi v začetku zelo podobni, vendar ne enaki, če se cista inficira, se pojavijo bolečine, vročina, mrzlica in kljuvanje v korenu zoba. Cisto razlikujemo od gnojne oteklino po tem, da se cista relativno počasi razvija, gnojna oteklina

pa nastane hitro v enem ali dveh dneh, Ker cista stanjša kost, lahko hitro pridemo do odprtine, ki jo je ustvarila, pri gnojni oteklini pa te votline ni. Prav tako so rentgenske slike in izvidi pri cisti drugačni kot pri gnojni oteklini. Zobna cista lahko zajame koren enega zoba, dveh ali celo več, kar je pač odvisno od njene velikosti. Ciste zdravimo izključno s kirurgiškimi posegi, to se pravi z operacijo. Poznamo več načinov operiranja cist, vendar v glavnem ločimo dva sistema, in sicer metoda po Parču I. in metoda po Parču II. Z operacijo odstranimo cisto in onemogočimo razkrajanje čeljusti, deformacijo obraza in uničevanje bližnjih zob. Kadar operiramo cisto, moramo velikokrat odstraniti zob, ki ga je cista že uničila, vendar ne v vsakem slučaju. Če je cista manjša, lahko po odstranitvi ciste izvršimo resekcijo korona zoba, tako da zob ostane, kar pa je odvisno od slučaja.

Pri operaciji po Parču I. odstranimo stanjšano kost čeljusti in en del cistine ovojnice, medtem ko drugi del ostane in ga sešijemo s sluznico tistega predela čeljusti, kjer smo izvršili operacijo. Neprijetnost te operacije je v tem, da ostane defekt na kosti oziroma vdolbina na čeljusti, kjer se je nahajala cista. Dobra stran te metode pa je v tem, da če je operacija dobro izvršena, ne more priti do ponovnega formiranja ciste na tem mestu.

Pri metodi po Parču II. popolnoma odstranimo cistino ovojnico, pri tej operaciji pa moramo paziti, da ne ostane niti malo ovojnice ciste, ker se tudi iz najmanjšega dela lahko ponovno formira cista. Ko po odstranitvi ciste odprtinno, kjer je bila cista, očistimo, zašijem sluznico čeljusti tako, da če na zunaj pogledamo pacienta v usta, ne opazimo votlino in defekt, ki ga je povzročila cista. V to votlino namreč vstavimo neko nevtralno substanco, kot na primer parafinaali vivikol, ki je gosta in ne škoduje tkivu.

Dr. Milan Popović
zobni zdravnik

LAHKO SMO ZADOVOLJNI S TEM KAR IMAMO

Pred kratkim sem se zopet zaposlila v Novoteksu. V tem podjetju sem se prvič zaposlila pred trinajstimi leti, ko sem prišla iz tovarne "Tiskanina" Kranj, kjer sem bila zaposlena štiri leta.

Večkrat se spomnim na tista težka povojna leta. Delovni pog. ji v "Tiskanini" so bili takrat silno težki, saj nismo imeli niti najosnovnejše, kar bi čl vek potreboval.

Posebno težko je bilo za hrano, ki je bila tedaj na karte, zato smo bili velikokrat lačni. Ob nedeljah pa smo morali večkrat delati udarniško za razvoj podjetja. Mladina danes ne ve, kako trdo je bilo treba po vojni delati. Danes je vse drugače, saj naša skupnost vsestransko skrbi za delovnega človeka. Pogoji dela v tovarni so vse drugačni kot prej. Urejena prehrana, higiena, zaščitni varstveni ukrepi, zaslužek in še marsikaj. Lahko smo zadovoljni, da smo dosegli tak standard. Sedaj pa je predvsem potrebno razvijati dobro tvarištvu. Pomagati moramo drug drugemu pri vsakem delu za napredek kolektiva in razvijati čut odgovornosti do dela. Če bomo tako delali, bomo tudi napredovali in to v našo korist, ki je bomo vsi v kolektivu deležni.

Ko sem se drugič zaposlila v Novoteksu, sem videla, da podjetje lepo napreduje. Ima lepo urejene delovne hale, garderobe, sobe za ženske, higienske naprave in drugo. Zato upam, da sem bom počutila v kolektivu zelo dobro.

Sedaj pa še par besed o glasilu Novoteks. Glasilo mi je prav všeč, saj najdeš v njem marsikaj novega in poučnega. Človek je tako seznanjen z vsem, kar se dogaja okoli njega. Želela bi le, da bi bilo glasilo malo bolj sproščeno. Marsikaj se lahko napiše, kar je vredno prebrati. Tu bi mogla sodelovati tudi naša mladina, ki se le redko oglašja. Zanimivi bi bili tudi članki o naši preteklosti, še posebno pa spomini iz NOB, saj jih je še veliko iz tega časa. Nikakor ne smemo pozabiti tega, kar so naši narodi preživeli med vojno. Saj so borci naše revolucije dali vse, tudi svoja življenja, za dokončno osvoboditev naše domovine. Sadove tega legendarnega boja pa uživamo vsi, zato smo lahko zadovoljni in srečni.

Marija Kopič

NAŠA KRONIKA

Poročili so se:

Marta Lavrič - poročena Uhan, Ana Uršič - poročena Klobučar,
Tončka Erbida - poročena Janc, Franc Ljubi, Janez Barbo in
Alojz Vraničar.

Rodile so:

Jožefa Smrekar - dečka, Jožica Kovačič - dečka, Matilda
Turk - dečka, Pepca Bracar - dečka, Marija Ribarič - dečka
in Slavka Tramte - deklico.

Novoporočencem želimo veliko sreče in zadovoljstva, mladim mamam in novorojenčkom pa veliko zdravja in najlepše čestitke!

V podjetje so prišli:

Jožica Meglič, Elizabeta Keše, Jožica Zupančič, Marija Sedlar, Marija Gradišar, Rozika Sitar, Julijana Potočar, Karolina Kamenarič, Agripina Zupančič, Anton Cesar, Jože Božič in Adolf Grandovec.

Novim članom našega delovnega kolektiva želimo mnogo delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva!

Podjetje so zapustili:

Martina Gornik, Alojz Kavšek, Anton Turk, Marija Levstik, Marija Peterkovič, Marija Sedlar in Dragica Matjašič.

Dne 1. 3. 1963 je stanje zaposlenih 781. Od tega je 532 žensk in 249 moških.

REŠITEV ZLOGOVNEGA MAGIČNEGA LIKA

- I. kvadrat: 1. serumi, 2. rubrika, 3. mikana
- II. kvadrat: 1. koprena, 2. predilka, 3. nakaza
- III. kvadrat: 1. tkanina, 2. niansa, 3. nasadi
- IV. kvadrat: 1. kamela, 2. Metlika, 3. lakaji
- V. kvadrat: 1. nakana, 2. karavla, 3. navlaka

Tokrat sta bila za pravilno rešitev zlogovnega magičnega lika izžrebana Fani Jakša in Lado Janc, ki sta prejela knjižni nagradi.